

УДК 342.565.2

С.В. ПЛЮК, Харківський національний університет внутрішніх справ

СУЧАСНІ МОДЕЛІ КОНСТИТУЦІЙНОГО КОНТРОЛЮ

Ключові слова: конституційний контроль, моделі конституційного контролю, органи конституційної юстиції, компетенція, юрисдикція

Сучасний інститут конституційного контролю, відомий практиці більш як 160 держав світу, має тривалу історію і вирізняється істотною варіативністю. Держави виявляють різні підходи до принципів побудови системи конституційного контролю, кола завдань і цілей, що ставляться перед цими органами, статусу органів, що створюються для здійснення такого контролю.

При цьому виникнення, розвиток, поширення інституту конституційного контролю, зміна способів спостереження, нагляду, контролю за відповідністю правових актів конституції пов'язані з об'єктивними процесами розвитку суспільного життя, змінами у менталітеті суспільства, а тому для становлення молодій українській державі дослідження сучасних тенденцій у даній галузі є вельми актуальним.

Даний процес знайшов своє відображення у сучасній юридичній літературі (зокрема у працях таких науковців як В.Є. Чиркін, М.В. Вітрук, О.В. Брежнев, В.М. Шаповал, А.О. Клішас, В.І. Лафітський та ін.) через виокремлення певних моделей конституційного контролю. З'ясування видового розмаїття та особливостей сучасних моделей конституційного контролю є метою даного дослідження.

Категорія «модель конституційного контролю» є узагальнюючим поняттям, що разом охоплює низку важливих юридичних ознак, які характеризують інституційно-функціональну організацію конституційного контролю в тій чи іншій країні: вид органів, уповноважених здійснювати нормо-контрольну функцію,

зміст і обсяг їхньої компетенції (юрисдикції), форми і види контролю, що можуть ними здійснюватися тощо. Встановлення в державі тієї чи іншої моделі конституційного контролю зумовлено цілим комплексом факторів, у т.ч. особливостями національної правової системи; системи джерел (форм) права, характером формалізації основного закону, а також місцем і роллю судових рішень у системі джерел права; формуванням і функціонуванням судової системи з урахуванням національних, історичних і культурних традицій; географічними, демографічними та іншими особливостями держави.

Переважають дві основні моделі конституційного контролю, що склалися у ХХ ст.: американську і європейську [1, с.8–9; 2, с.396].

Інститут конституційного контролю виник ще до появи першої у світі писаної конституції. Про це свідчать факти, що передували відомій в якості першого конституційного прецеденту справі – справі Мербері проти Медісона, розглянутій у 1803 р. Верховним Судом США, а саме доконституційні прецеденти ХVII ст., пов'язані з розвитком англійської правової системи (діяльністю Таємної Ради Великобританії, що перевіряла відповідність нормативних актів колоній законодавству метрополії), а також прецеденти, пов'язані з практикою окремих американських штатів (тлумачення у 1793 р. конституційної влади суддею Верховного Суду США Дж. Джеєм та ін.).

На зорі своєї історії конституційний контроль здійснювався судами загальної юрисдикції; йдеться про судовий конституційний контроль, що став першим і до теперішнього часу залишається одним з основних різновидів конституційного контролю. Система конституційного контролю, що здійснюється судами загальної юрисдикції, названа у світлі однойменної традиції, що мала місце на батьківщині першого конституційного судового прецеденту, – *американської*.

Американську систему конституційного контролю характеризують наступні специфічні ознаки: 1) всеохоплюючий характер конт-

ролю, що включає не тільки закони, але й будь-які інші нормативні акти; 2) де централізоване здійснення контролю будь-яким судом, при розгляді будь-якої конкретної справи, якщо закон чи інший нормативний акт стосується конкретних інтересів позивача; 3) обмеженість кола суб'єктів права, на яких поширюються рішення органів конституційного контролю, оскільки вони є обов'язковими тільки для сторін процесу.

На сьогодні американська модель конституційного контролю, якій притаманне здійснення контролю через суди загальної юрисдикції, діє в Аргентині, Мексиці, Болівії, Бразилії, Колумбії, Нікарагуа, у скандинавських країнах (Данія, Норвегія, Швеція), британських домініонах (Австралії, Канаді, Новій Зеландії), Південно-Африканській Республіці, а також в Японії, Індії, Малайзії та низці інших країн. Ця модель має два різновиди: централізований (дифузний) і децентралізований.

Децентралізований різновид американської моделі конституційного контролю (США, Японія, скандинавські країни) передбачає, що конституційний контроль здійснюють всі суди загальної юрисдикції. Так, у США функції конституційного контролю належать судовій владі в цілому. Як справедливо відзначає відомий знавець конституційного ладу США В.І. Лафітський, «не тільки верховні, але й районні суди федерації і штатів здійснюють право тлумачення конституційних норм і відмовляють у застосуванні тим положенням статутного і делегованого законодавства, котрі суперечать тлумаченню, відповідно, Конституції США і конституції штату» [3, с.192–193]. При цьому останнє слово залишається за верховними судами, чії рішення є остаточними і підлягають неухильному дотриманню судами нижчого рівня.

Знаний український державознавець і суддя Конституційного Суду України у відставці В.М. Шаповал зазначає, що природу американської моделі зумовлює розуміння судового конституційного контролю як суто правової діяльності: «Зовні вона зводиться до своєрід-

ної юридичної експертизи закону чи іншого нормативного або індивідуального правового акту, що здійснюється судом у зв'язку з розглядом конкретної справи – кримінальної чи цивільної» [2, с.396]. Відповідне рішення суду визнається обов'язковим у межах його територіальної юрисдикції, а в разі апеляції остаточне рішення приймає Верховний суд.

Здійснення конституційного контролю Верховним Судом США дало вражаючі результати. За 200 років своєї діяльності (1791–1990 рр.) Суд визнав неконституційними повністю або частково 125 законів Конгресу, 1059 нормативних актів штатів, 117 ордонансів місцевих органів влади [3, с.193]. Особливе значення має право Верховного суду визнавати закони штатів неконституційними.

Централізований різновид американської моделі конституційного контролю (Гана, Естонія, Індія, Ірландія, Люксембург, Мальта, Монако, Норвегія, Республіка Кіпр, Філіппіни, Швейцарія) передбачає здійснення конституційного контролю в рамках загальної судової системи і, як правило, верховним судом, який очолює інстанційну систему національних судів.

Так, у Конституції Ірландії закріплено право Президента після консультації з Державною радою передати будь-який законопроект до Верховного суду для вирішення питання, чи не суперечить він чи його окремих припис Конституції або якомусь її положенню. В усіх випадках, коли Верховний суд Ірландії вирішить, що якесь положення законопроекту суперечить Конституції, Президент країни повинен відмовитися від підписання такого законопроекту (пункти 1.1, 3.1 ст.26) [4, с.339–340].

Союзний (Федеральний) суд Швейцарії вирішує проміж іншого справи про порушення союзного права, міжкантонального права, конституційних прав кантонів, автономії мун та інших гарантій кантонів на користь публічно-правових корпорацій, а також союзних і кантональних норм, що закріплюють політичні права. Крім того, він розглядає питання про розбіжності між Союзом і кантона-

ми або між кантонами. При цьому акти Союзних Зборів і Союзної Ради (палат федерального парламенту) вноситися на розгляд Союзного Суду не можуть (ст.189 Конституції Швейцарії) [5, с.520–521]. Конституційна юрисдикція Союзного Суду здійснюється шляхом публічно-правових скарг. При цьому звернення може походити від приватних осіб і приватних організацій, зацікавлених у скасуванні того чи іншого кантонального нормативного акту.

Американська модель конституційного контролю діє у Швейцарії й на рівні суб'єктів федерації. Так, у напівкantonі Базельський функції конституційної юстиції здійснюють адміністративні суди, а в напівкantonі Нідвалден – Верховний суд. Єдиний у Швейцарії конституційний суд існує з 1978 р. в кантоні Жюра, і він має право за вимогою уряду кантону визнавати не чинними акти кантонального парламенту.

У Норвегії Верховний суд за запитом Стортингу (парламенту) надає висновки з правових питань (ст.83 Конституції). В Естонії функції конституційного контролю виконує Колегія конституційного нагляду Державного суду, яка складається з суддів, що обираються пленумом суду строком на п'ять років. Немає спеціальних конституційних судів і в Ісландії, Нідерландах, Фінляндії.

Деякі автори жорстко пов'язують модель конституційного контролю з належністю тієї чи іншої країни до певної правової сім'ї. Так, на думку В.С. Чиркіна, суди загальної юрисдикції здійснюють конституційний контроль у країнах англосаксонської системи права або в державах, на які ця система здійснила значний вплив [6, с.80]. Проте наведені вище приклади змушують критично поставитися до такої думки. Адже Норвегію, Ісландію чи Швейцарію не тільки не належать до англосаксонської правової системи, але й ніколи не перебували під її більш-менш суттєвим впливом. У даному випадку скоріше слід вести мову про політико-правові традиції та впровадження певної країни, питання політичного вибору, зокрема щодо інституційно-функціональної організації влади тощо.

Друга – *європейська, або австрійська* («кельзенівська»), – модель конституційного контролю була концептуально обґрунтована й запропонована у 1920 р. австрійськими вченими Г. Кельзенем і К. Ейзенманном. Сутність даної моделі полягає у здійсненні конституційного контролю спеціалізованими органами, організаційно виокремленими з-поміж судів загальної юрисдикції, з обмеженою виключно конституційними питаннями компетенцією. Як справедливо відзначає М.В. Вітрук, «основна відмінна особливість європейської моделі конституційного контролю (відносно американської) полягає в тому, що конституційний контроль є єдиною (вичерпною) функцією даних органів...» [7, с.52–53].

При цьому в якості органів конституційного контролю можуть виступати конституційні суди (Австрія, Болгарія, Іспанія, Італія, Російська Федерація, Угорщина, Україна та ін.), конституційні палати вищих судів загальної юрисдикції (Гвінея, Коста-Ріка, Парагвай), конституційні ради (так у Франції функція конституційного контролю покладена на Конституційну та Державну ради, що належать до квазісудових (несудових) органів). Тільки цій моделі притаманний превентивний, абстрактний і обов'язковий конституційний контроль. Завдяки такому підходу конституційний контроль набуває цілісного, комплексного характеру і може здійснюватися послідовно й ефективно.

Активний процес створення й розвитку європейської системи конституційного контролю (юстиції) припадає на період 1945–1970 рр. Наприклад, в Австрії виникнення інституту конституційного контролю було пов'язано з періодом розвитку конституціоналізму, введення в дію австрійської Конституції 1848 р., що позначило реальну необхідність регулювання взаємовідносин між імператорською адміністрацією та адміністраціями імперських провінцій. У 1920 р. Австрія, завдяки теоретичній праці віденського адвоката Ганса Кельзена, прийняла конституцію, що запровадила Вищий конституційний суд. У цей період були створені органи конституційної юс-

тиції у Чехословаччині (1920), в Іспанії (1931), у Веймарській республіці Німеччини та в Ірландії.

Позитивний досвід австрійського інституту судового конституційного контролю був взятий за основу при формуванні аналогічних інститутів у низці держав у повоєнний період, у тому числі в Австрії (1945), Італії (1948), ФРН (1949) та ін. Саме з цього часу статус органів конституційного контролю регламентується на конституційному рівні, поряд зі статусом глав держав, законодавчих та виконавчих органів. Наприклад, склад, компетенція та окремі організаційні засади діяльності Конституційного Суду Італійської Республіки зафіксовані у Розділі I Глави VI Конституції Італійської Республіки, що була промульгована 27.12.1947 р. і набула чинності 01.01.1948 р. [8, с.154–155]. Статус Федерального конституційного суду ФРН регламентується статтями 92–94 Основного закону Федеративної Республіки Німеччини від 23 травня 1949 р. [9, с.106].

З 1970-х рр. розпочинається етап значного реформування статусу органів конституційного контролю. Зокрема, у цей час реформам були піддані органи конституційного контролю ФРН (у 1969 р. і 1971 р.), Франції (у 1974 р.), Австрії (у 1975 р.), Швеції (у 1979 р.). Актуальною в той час стала вимога про «зв'язаність» законодавця принципами дотримання прав людини, основних прав і свобод, гарантованих Основним законом.

Починаючи з середини 1980-х рр. розпочався сучасний етап розвитку органів конституційного контролю, обумовлений демократизацією європейських держав. На даному етапі одним із перших органів конституційного контролю став Конституційний Трибунал Польської Республіки, котрий розпочав свою діяльність у 1985 р. З 1990-х рр., після розпаду «соціалістичного табору», сучасні органи конституційного контролю почали діяти у Болгарії, Угорщині, Чехії, Румунії та інших державах Східної Європи.

У процесі еволюції з основ нової європейської системи конституційного контролю ро-

звинулися його модифікації, представлені головним чином: 1) австрійською континентальною моделлю, в основу якої покладено механізм здійснення конституційного контролю спеціальними конституційними судами, що входять до системи вищих органів судової влади держави (Австрія, Білорусь, Іспанія, Італія, Польща, Португалія, Росія, Таджикистан, ФРН та ін.); 2) французькою континентальною моделлю, за якої суб'єктом здійснення конституційного контролю є спеціальний квазісудовий орган (у Франції з 1958 р. – Конституційна Рада, у Португалії з 1976 по 1982 р. – Револьюційна рада, в Угорщині з 1983 по 1989 р. – Конституційно-правова рада, у Казахстані з 1995 р. – Конституційна рада тощо).

В Україні запроваджена саме австрійська континентальна модель судового конституційного контролю. При цьому вперше створення конституційного суду було передбачено ще до проголошення незалежності України: Законом Української РСР «Про зміни і доповнення Конституції (Основного Закону) Української РСР» від 24.10.1990 р. [10]. Після набуття чинності Конституцією України 1996 р. був прийнятий новий Закон України «Про Конституційний Суд України» [11] і вперше сформовано персональний склад (18 суддів) даного органу.

Із самого початку в європейській моделі до числа пріоритетних було віднесено три надзавдання: а) забезпечення конституційності нормативних актів і шляхом цього збереження конституційно закріпленої функціональної рівноваги між окремими гілками влади; б) чітке регламентування порядку вирішення спірних питань, що виникають між різними органами влади з приводу повноважень; в) створення найбільш цілісної й надійної системи захисту конституційних прав людини.

На сьогодні основними рисами європейської моделі конституційного контролю є:

1) створення спеціального судового (квазісудового) органу конституційного контролю (конституційного суду чи ради), який не входить до системи судів загальної юрисдикції або займає в ній автономне становище. Повноваження у сфері конституційної юрисдикції в

концентрованої формі здійснюються цим органом. У федеративних державах подібні органи можуть утворюватись як на загальнофедеральному рівні, так і в суб'єктах федерації;

2) судовий конституційний контроль для органів конституційного правосуддя – не одна з побічних функцій поряд з іншими, як у судів загальної юрисдикції в американській моделі, а єдина;

3) конституційні суди, враховуючи їхнє функціональне призначення, утворюються у спосіб, відмінний від формування судів загальної юрисдикції; він передбачає участь державних органів, що належать до різних гілок влади. До складу конституційних судів обираються (призначаються), як правило, вчені-правники, державні чиновники вищого рангу, інші висококваліфіковані юристи;

4) особливості правового становища конституційних судів зумовлюють процесуальний порядок їхньої діяльності, відмінний від усіх інших судових процедур, який іменується конституційним судочинством;

5) конституції та закони європейських країн передбачають, що рішення органу конституційної юрисдикції мають загальнообов'язковий характер. Вони обов'язкові не тільки для сторін у справі, як це властиво американській моделі, але й для всіх суб'єктів права. Визнання якогось правового акту таким, що не відповідає Конституції (є неконституційним) безпосередньо тягне за собою втрату ним юридичної сили.

Європейську модель відзначає й розмаїття видів контролю, що здійснюється. О.В. Брежнев у своїй статті резюмує: «Таким чином, «європейська» модель судового конституційного контролю на відміну від «американської» завжди передбачає певну дистанційованість конституційно-контрольної діяльності від звичайного правосуддя. Позитивною рисою цього є те, що особливі організаційні умови здійснення конституційних юрисдикційних повноважень забезпечують більш кваліфіковане судове вирішення цієї категорії справ. Недоліком «європейської» моделі є необхідність для зацікавлених осіб, уповнова-

жених законом (передусім для громадян), витрачати додаткові зусилля (організаційні, матеріальні та інші) для звернення до конституційних судів. Незважаючи на це, саме дана модель організації судового конституційного контролю отримала найбільше поширення в новітній історичний період» [12].

Констатуючи, що конституційний контроль, пройшовши тривалий шлях розвитку, у теперішній час склався у формі двох основних моделей – американській та європейській, чимало дослідників відзначають, що дані моделі існують не обов'язково у чистому вигляді, а поділяються на декілька різновидів. Зокрема, детальне вивчення конституцій, законів та інших нормативних актів європейських країн привело Ю.Б. Березіна до висновку, що «орієнтація основних моделей конституційного контролю на різко відмінні між собою англосаксонську і континентальну правові системи не обов'язково тягне за собою ідентичність органів конституційного контролю і копіювання класичних форм даного інституту: сучасні держави Європи по-різному підходять до устрою, організації та діяльності своїх органів конституційного контролю» [13, с.9].

Як правило, форми інститутів права не застигають у первинному вигляді, еволюціонуючи у все більш досконалі, апробовані моделі, що іменуються в конституційній практиці змішаними: це варіанти, коли держави молоді демократії за власним розсудом і відповідно до тенденцій та власного індивідуального розвитку конструюють власні моделі, зупиняючи свій вибір на тих чи інших елементах різних моделей. Слід відзначити тяжіння сучасних держав до європейської моделі, яка більш ефективно долає такі недоліки американської системи конституційного правосуддя, як зв'язаність суду при суміщенні в діяльності функції конституційного контролю з функціями загального правосуддя, довготривалість судочинства, зобов'язуючий характер рішень, що приймаються, лише для сторін у конкретній справі, надання можливості оскаржувати неконституційність нормативних актів і дій тільки приватним особам.

Тому, на наш погляд, некоректним є твердження про дві моделі конституційного контролю (американську та європейську) [14, с.5–6]. Насправді в самій Європі існують різні моделі.

Наприклад, змішана модель конституційного правосуддя закріплена в Конституції Князівства Андорра: з одного боку, Конституційний трибунал проголошується верховним тлумачем Конституції, а з іншого – забороняється звернення до Конституційного трибуналу у зв'язку з конфліктом у сфері встановлених Конституцією повноважень, коли справу вже винесено на розгляд ординарного судового органу (ст.103).

У сучасній науці виокремлюють й інші варіанти систем конституційного контролю, зокрема пропонується класифікація систем конституційного контролю спеціально для федеративних держав, що зумовлюється наявністю у них рівня державної влади суб'єктів федерації (система США, австрійська, швейцарська, німецька і бельгійська системи).

Говорячи про моделі конституційного контролю, не можна обійти увагою ісламську систему, головна особливість якої полягає у перевірці законів не тільки на відповідність конституції, але й ісламському праву та принципам ісламу. Так, відповідні особливості притаманні системі конституційного контролю, що існує в Пакистані. Остаточне рішення в даній сфері виноситься Верховним судом федерації, причому він має право переглядати у порядку апеляції й рішення заснованого в 1980 р. Федерального суду шаріату, що виносяться за позовами громадян, федерального і провінційного урядів про невідповідність положень закону приписам ісламу, викладеним у Корані та Сунні. Для цього у Верховному суді було створено спеціальне апеляційне відділення у складі мусульман – суддів Верховного суду. Разом із тим існує обособлений орган – Рада з ісламської ідеології, або Ісламська рада, яка дає федеральному і провінційному парламентам, президентові та губернаторам провінцій консультативні висновки з питань відповідності законопроектів приписам ісламу [15, с.76–77].

За даними російського державознавця А.О. Клішаса, сьогодні конституційний контроль здійснюється у 164 державах світу, з них у 74 діє спеціалізована чи європейська інституційна система, у 48 – американська модель конституційного контролю, у 30 – змішана модель, створена на базі двох вищезгаданих. У низці країн існує парламентський варіант контролю. Система євро-французького різновиду діє в 25 країнах [16].

Проведене дослідження основних моделей конституційного контролю дає підстави для наступних висновків:

1. У ХХ ст. склалося дві основні системи конституційного контролю: американська і європейська. Для американської моделі характерно, по-перше, здійснення конституційного контролю всіма судами загальної юрисдикції і застосування переважно конкретного конституційного контролю, по-друге, можливість оскарження рішення суду до вищестоящої інстанції (воно не має ознаки остаточності), по-третє – поширення юрисдикційного рішення тільки на сторони судового розгляду (відсутність ознаки загальнообов'язковості). У європейській моделі використовуються спеціалізовані органи конституційного контролю, чийі рішення є загальнообов'язковими, остаточними і більш характерним є абстрактний контроль. Проте на сьогодні можна констатувати наявність, принаймні, ще двох моделей конституційного контролю – змішаної (Люксембург) та ісламської (Іран, Пакистан), котрі вирізняються як за організацією конституційного контролю, так і за його предметом. Існують й унікальні моделі, наприклад та, що склалася в теперішній час в Ізраїлі.

2. У межах американської моделі конституційної юстиції вирізняються два різновиди: децентралізований і централізований. *Децентралізований* різновид американської моделі конституційного контролю (США, Японія, скандинавські країни) передбачає, що конституційний контроль здійснюють всі суди загальної юрисдикції, тоді як *централізований* (Гана, Естонія, Індія, Ірландія, Люксембург, Мальта, Монако, Норвегія, Республіка Кіпр,

Філіппіни, Швейцарія) передбачає здійснення конституційного контролю, як правило, верховним судом, який очолює всю інстанційну систему національних судів.

3. Європейська (континентальна, «кельзенівська») модель конституційної юстиції також має два різновиди: австрійську і французьку. В основу австрійської моделі покладено механізм здійснення конституційного контролю спеціальними конституційними судами, що входять до системи вищих органів судової влади держави (Австрія, Білорусь, Іспанія, Італія, Польща, Португалія, Росія, Таджикистан, Україна, ФРН та ін. За французької моделі суб'єктом здійснення конституційного контролю є спеціальний квазісудовий орган (у Франції з 1958 р. – Конституційна Рада, у Португалії з 1976 по 1982 р. – Революційна рада, в Угорщині з 1983 по 1989 р. – Конституційно-правова рада, у Казахстані з 1995 р. – Конституційна рада тощо).

4. Обсяг повноважень органів конституційної юстиції в різних країнах неоднаковий і залежить від низки факторів, у т.ч. не тільки від моделі конституційного контролю, але й особливостей національної правової системи, характеру виконуваних цими органами функцій тощо. При цьому на сьогодні чітко позначилося два головних напрямки в еволюції світових моделей конституційного контролю: перший – збільшення обсягу норм права, що перевіряються на предмет конституційності, другий – розширення кола суб'єктів і можливостей звернення до органів конституційної юстиції.

5. У теперішній час основними функціями органів конституційної юстиції у більшості країн є: а) забезпечення верховенства і прямої дії конституції, її неухильного виконання усіма суб'єктами права на всій території держави; б) контроль за дотриманням дії принципу поділу влади, підтримання їхнього балансу і попередження можливості узурпації державної влади якимось державним органом; в) захист конституційних прав і свобод людини і громадянина; г) вирішення виникаючих конституційно-правових питань і спорів на

основі підпорядкування політики праву, панування правових принципів і норм над ідеологічними догмами та адміністративним розсудом.

Вплив тих чи інших моделей конституційного контролю на зміст та обсяг юрисдикції органів конституційної юстиції є перспективним напрямком подальших досліджень у даній сфері.

ЛІТЕРАТУРА

1. Хлобыстова К. А. Конституция и модели конституционного контроля / К. А. Хлобыстова // Конституционное и муниципальное право. – 2006. – № 2. – С. 7–9.
2. Шаповал В. Н. Сравнительное конституционное право / В. Н. Шаповал. – К. : ИД «Княгиня Ольга», 2007. – 416 с.
3. Лафитский В. И. Основы конституционного строя США / В. И. Лафитский. – М. : НОРМА, 1998. – 272 с.
4. Конституция Ирландии 1937 г. (с изм.) // Конституции государств Европейского Союза / под общ. ред. Л. А. Окунькова. – М. : Изд. гр. ИНФРА-М-НОРМА, 1997. – С. 325–356.
5. Союзная Конституция Швейцарской Конфедерации от 18 апреля 1999 г. // Королева-Борсоди Н. В. Основы конституционного права Швейцарии : учебно-методическое пособие / Н. В. Королева-Борсоди. – К. : Юстиниан, 2009. – С. 468–531.
6. Чиркин В. Е. Конституционное право: Россия и зарубежный опыт / В. Е. Чиркин. – М. : Зерцало, 1998. – 448 с.
7. Витрук Н. В. Конституционное правосудие. Судебно-конституционное право и процесс : учеб. пособие / Н. В. Витрук. – 3-е изд., перераб. и доп. – М. : Норма ; ИНФРА-М, 2011. – 592 с.
8. Конституция Итальянской Республики : від 22.12.1947 р. // Конституції зарубіжних країн : навч. посіб. / за заг. ред. В. О. Серьогіна. – Х. : ФІНН, 2009. – С. 135–157.
9. Основний закон Федеративної Республіки Німеччини : від 23.05.1949 р. // Конституції зарубіжних країн: навчальний посібник / за

заг. ред. В. О. Серьогіна. – Х. : ФІНН, 2009. – С. 83–122.

10. Закон Української РСР «Про зміни і доповнення Конституції (Основного Закону) Української РСР» : від 24.10.1990 р., № 404–ХІІ // ВВР Української РСР. – 1990. – № 45. – Ст. 606.

11. Закон України «Про Конституційний Суд України» : від 16.10.1996 р. // ВВР України. – 1996. – № 49. – Ст. 272.

12. Брежнев О. В. Правовая природа конституционного суда как судебного органа конституционного контроля. Государственная власть и местное самоуправление. – 2005. – № 6 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.lawmix.ru/comm.php?id=961>.

13. Березин Ю. Б. Конституционно-правовой статус органов конституционного конт-

роля в европейских странах : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.02 / Юрий Борисович Березин ; Уральск. гос. юрид. акад. – Екатеринбург, 2006. – 28 с.

14. Овсепян Ж. И. Судебный конституционный контроль в зарубежных странах. Правовая защита конституций / Ж. И. Овсепян. – Ростов н/Д : Литера-Д, 1992. – 320 с.

15. Автономов А. С. Конституционное (государственное) право зарубежных стран : учебник / А. С. Автономов. – М. : ТК Велби ; Изд-во Проспект, 2005. – 552 с.

16. Клишас А. А. Конституционный контроль и конституционное правосудие в зарубежных странах / А. А. Клишас [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.famous-scientists.ru/list/716>.

Пілюк С. В. Сучасні моделі конституційного контролю / С. В. Пілюк // Форум права. – 2012. – № 3. – С. 550–557 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2012-3/12pvcvkk.pdf>

Досліджено основні моделі конституційного контролю у сучасних державах. Встановлено, що більшість дослідників виокремлюють дві основні моделі конституційного контролю: американську і європейську та досліджено різновиди даних моделей. Визначено обсяг основних повноважень органів конституційної юстиції в різних країнах. Проаналізовано функції сучасних органів конституційної юстиції.

Пілюк С.В. Современные модели конституционного контроля

Исследованы основные модели конституционного контроля в современных государствах. Установлено, что большинство исследователей выделяют две основные модели конституционного контроля: американскую и европейскую и исследованы разновидности данных моделей. Определен объем основных полномочий органов конституционной юстиции в разных странах. Проанализированы функции современных органов конституционной юстиции.

Piljuk S.V. Advanced Models of the Constitutional Control

The article deals with the basic models of constitutional review in modern states. Found that the majority of researchers have identified two main models of constitutional review: American and European. Variations of these models are investigated. Determine the volume of the main powers of the constitutional justice in different countries. The function of the modern constitutional justice is analyzed.